

Vattenfall AB
Staff Function Communications
Public & Regulatory Affairs Sweden
169 92 Stockholm

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Datum: 2025-06-13 Kontakt: Axel Rällfors
2025-06-13 E-mail: axel.rallfors@vattenfall.com

Telefon: +46702692481

Diarienummer: KN2024/01912

Remissvar avseende promemorian *En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar*

Vattenfall är ett ledande energiföretag på den europeiska marknaden som i mer än 100 år elektrifierat industrier, levererat energi till människors hem och moderniserat vårt sätt att leva genom innovation och samarbete. Vi arbetar för en framtid där det är möjligt för alla att leva fossilfritt och vi ser bortom vår egen bransch för att ta reda på var vi verkligen kan göra skillnad. Tillsammans med våra samarbetspartner tar vi på oss ansvaret för att hitta nya och hållbara sätt att elektrifiera transporter, industri och uppvärmning. Vattenfall ägs av svenska staten.

Vattenfall tackar för möjligheten att lämna synpunkter på det omarbetade förslaget. Den korta remisstiden och avsaknaden av en helhetsbild av hur förslagen i övriga delar av delbetänkandet SOU 2025:7 kommer att tas vidare gör det dock svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av de omarbetade förslagen. Vattenfall ser inte att genomförandet behöver vara på plats redan till årsskiftet varför det inte är motiverat att hastiga ändringarna.

VATTENFALLS INSTÄLLNING TILL OCH SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAGEN

Vattenfall är positiv till att möjligheten att få tillåtligheten prövad av regeringen enligt 17 kap. miljöbalken kvarstår och att det nu föreslås som ett frivilligt första steg att ansöka om en plan för kärntekniska anläggningar samt regeringens godkännande av uppförande och drift av en anläggning. Vattenfall ser dock inte att steget via en plan och godkännande kommer effektivisera prövningen utan snarare kan riskera att försvåra samarbetet med aktuell kommun. Men med det inte sagt att en statlig planering inte skulle kunna vara positivt för framtida projekt.

Förslaget om en ny lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Vattenfall ser att det omarbetade förslaget med ett planbeslut och ett godkännande av en kärnteknisk anläggning från regeringen väcker andra frågor än utredningens förslag till

principbeslut. Det nya förslaget skapar nya gränssnitt mot kommunens olika planprocesser istället för till miljötillståndsprocessen som utredningens förslag gjorde.

I ett tidigt skede av ett projekt kan det också vara svårt att avgränsa exakta ytor som behövs för olika syften och en plan skulle därför behöva vara mer omfattande än vad som slutligen kommer ianspråk tas vad avser yta både för anläggningen, begränsning av allmänhetens tillträde och områden omkring som inte får användas på sätt som försvårar anläggandet. Även frågor om beredskapszoner och behov av infrastruktur kan vara svårt att uppskatta innan val av anläggning gjorts. Det finns en risk att föreslagna planer kommer mötas med stort lokalt motstånd om de blir så omfattande som de skulle behöva vara för att de inte ska bli för begränsande vad gäller anläggningsval och utformning. Samtidigt som en plan antagen av regeringen skulle kunna ge ett stöd för ett projekt i t.ex. markåtkomstfrågor och i att motivera avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen. Styrkan i det stödet är dock oklart då kommunen i efterföljande planarbete inte är bunden av regeringens plan. Vad blir värdet av att kommunen inte får ändra sitt tillstyrkande av planen eller godkännandet när planen sen inte är bindande?

Vattenfall ställer sig också frågande till hur det nya förslaget förhåller sig till det förslag om områdesanvändningsbesked som Miljötillståndsutredningen för närvarande utreder och som ska delredovisas redan i juli. Som Vattenfall anförde i remissvaret på SOU 2025:7 bör förslagen som rör miljötillståndsprocessen och ändrad instansordning vid miljöprovningen beredas samordnat med förslag från Miljötillståndsutredningen och Regeringsprövningsutredningen. Detta för att säkerställa att utvecklingen av systemet för miljöprovningar medför ett sammanhållet och tydligt system. Att stressa fram ett nytt system för endast kärnkraftsbranschen skapar onödiga processuella osäkerheter som riskerar att försena utbyggnaden av ny kärnkraft. Det finns inget behov av att ändringarna träder i kraft redan vid årsskiftet.

Förslaget om ändringar i miljöbalken

Vattenfall avstyrker förslaget om att införa en särskild bestämmelse om berättigandet för kärnteknisk verksamhet och om det finns hinder med hänsyn till Sveriges säkerhet som tillägg till vad regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken ska omfatta. Det är frågor som regleras genom annan tillämplig lagstiftning såsom strålskyddslagen och lagen om utländska direktinvesteringar, säkerhetsskyddslagen, m.fl. och skulle innebära en ny dubbelprövning. Om avsikten med den föreslagna bestämmelsen i 17 kap. 6 a § miljöbalken är att det tydligare ska framgå att strålskyddslagen och relevanta lagar vad gäller Sveriges säkerhet, också gäller kan detta enklare lösas genom hänvisningar i 1 kap. 3 § miljöbalken, på motsvarande sätt som gäller för arbetsmiljölagen.

Vattenfall noterar också att förslaget i 17 kap. 6 a § innebär att ansökans omfattning utökas gentemot nuvarande förhållanden och ett tillägg av bestämmelsen i 22 kap. 1 h § miljöbalken föreslås. Om bestämmelsen i 17 kap. 6 a § skulle utgå och hänvisningar till relevanta lagar i stället sker i 1 kap. 3 § miljöbalken, kan regleringen av underlag som behövs för prövningen enligt de lagarna ske i de lagar där frågorna hör hemma.

När det gäller krav på underlag räknas i föreslagna 22 kap. 1 h § miljöbalken därtill upp en lång rad uppgifter som vid ansökningstillfället inte är bestämda eller kända. Vid ansökningstillfället för miljöbalksansökan torde i de flesta fall anläggningsvalet vara gjort och för det fall endast en leverantör av den anläggningen finns så torde uppgifter om denna kunna lämnas men det är inte säkert så. Entreprenadavtal och andra uppdragsavtal för uppförande

och drift etc. ingås dock inte förrän tillstånden finns på plats. Sådana uppgifter kan därför inte lämnas i ansökan. Det är det kärntekniska tillståndshavarskapet och ansvaret som följer med det som säkerställer att inga olämpliga aktörer anlitas för att uppföra eller driva anläggningen.

Förslaget i 4 kap 11 § innebär en begränsning av ianspråkstagandet av mark som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar. I det fall att flera presumptiva tillståndshavare ansöker om tillstånd för kärntekniska anläggningar i samma område, men väljer olika prövningsförfaranden behöver det klargöras att en plan inte utgör ett hinder för tillåtlighetsprövning enligt 17 kap miljöbalken av en anläggning även om denna i delar tar andra markområden i anspråk än som omfattas av planen.

Vattenfall välkomnar promemorians förtydligande att det när det gäller omhändertagande av kärnämne eller kärnavfall ska det vara tillräckligt att visa att det finns en godtagbar metod. Förtydligandet kopplar i förslaget till regeringens beslut om godkännande men behöver också tydligt kopplas till tillåtlighetsprövningen för det fall prövningen görs den vägen.

Om prövning enligt kärntekniklagen och överklaganden av beslut fattade med stöd av denna lag

Innan konkreta förslag om tydligare uppdelning av prövningen presenterats kan Vattenfall inte tillstyrka en ändrad instansordning. Vattenfall ser inte att det finns anledning att forcera fram en ändrad instansordning vad gäller tillstånd enligt kärntekniklagen, utan noterar i stället att erfarenheter från tillståndsprövningar av kärntekniska verksamheter som redan har ett gällande miljötillstånd och som skett i närtid, visar att regeringens handläggning inte är en tidskritisk fråga utan att sådan prövning kan ske effektivt och ändamålsenligt inom nuvarande process, så snart regeringen mottagit Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande. Vattenfalls uppfattning är att konsekvenserna av en ändrad instansordning är svåra att förutse, vilket framfördes i remissvar till SOU 2025:7. Om en ändring av beslutsinstans ska kunna bidra till en effektivare process, måste hänvisningarna till miljöbalken i kärntekniklagen utgå, framförallt hänvisningarna i 5 b och 10 a §§. Det måste dessutom vara tydligt i lagen vad myndigheten ska pröva i varje steg i tillståndsprocessen och att det också framgår att det som redan prövats i ett steg inte ska prövas igen i ett senare steg. När konkreta förslag till ändringar av kärntekniklagen tagits fram bidrar Vattenfall gärna till konsekvensbedömningen av dem.

Det behöver förtydligas vid vilken tidpunkt i tillståndsprocessen som sökandens ekonomiska förmåga ska prövas och vilket underlag som krävs vid denna prövning. Det behöver också förtydligas vid vilken tidpunkt som ekonomiska säkerheter ska ställas. Det är avgörande för den sökande för att kunna förutse när kostnaden för den ekonomiska säkerheten faller ut – detta gäller oavsett om dessa säkerheter måste köpas upp eller om säkerheterna ställs ut av ett moderbolag. Vattenfall förutsätter att dessa frågor hanteras inom ramen för Kärnkraftsprövningsutredningens deluppdrag 3. Vattenfall förutsätter också att principen om att "var och en står sina egna kostnader" läggs fast så att det tydliggörs att kostnader aldrig kan övervältras på övriga aktörer i systemet för det fall en aktör brister i sin finansiella förmåga.

I fråga om överklaganden är Vattenfall positiva till att överklaganden av beslut som fattas av tillsynsmyndigheten kan överklagas till mark- och miljödomstolen i stället för till regeringen. Vattenfall anser att en ändring av instans för överklagande lämpligen bör genomföras genom en justering i nuvarande 23 § kärntekniklagen, där hänvisningen i första stycket ändras från "regeringen" till "mark- och miljödomstolen". Vidare noterar Vattenfall att promemorians förslag till ny lydelse av 23 § inte gör någon åtskillnad mellan beslut som fattas av regeringen och

sådana som fattas av en myndighet. Detta kan tolkas som att regeringen helt utesluts som beslutsmyndighet, trots att varken promemorian eller betänkandet innehåller något uttryckligt förslag om att ändra samtliga bestämmelser där regeringen i dag har beslutanderätt. Ett exempel på detta är regeringens beslut om tillstånd att försluta ett geologiskt förvar enligt 5 g § som det inte föreslås någon ändring av. Vattenfall noterar också att om en ändring av instansordning sker i kombination med en särad prövning och de nu föreslagna ändringarna kring överklaganden, kan situationer uppstå som innebär att mark- och miljödomstolen behöver överpröva ett ärende om tillstånd enligt kärntekniklagen samtidigt som det pågår en ordinarie miljöprövning av samma kärntekniska verksamhet inom domstolen. Konsekvenserna av en sådan situation är svår att genomskåda utan närmare detaljer kring hur detta är tänkt att hanteras av domstolen dock kan det framstå som enklare att hantera än att målen handläggs i olika domstolar.

Med vänlig hälsning,

Vattenfall AB

Anja Alemdar
Chef Public & Regulatory Affairs Sweden